

كۆبۈنە ۋە ئىنسانىيەت ئىقتىسادى ئىراق!

مۇھىم كەزىم

ئىنسانىيەت ئىقتىسادى ئىراق ۋە مەسئەلە دەسلەپتە ۋە ئىنسانىيەت ئىقتىسادى ئىراق ۋە مەسئەلە دەسلەپتە جىگىت قىسە باسى كەنەلەكانى راگەياندىن. ئەمىرىكا رۇژانە لە زىمانى جۇرچ دەبلىو بوش ۋە زىرى بەرگىرى ۋە پىرسانى گەورە (CIA) يەۋە باسى لىدانى ئىراق ۋە خۇئامادەكردىن بۇ تەۋاكردىنى نەخشە لىدانەكە دەكات ۋە تۇنى بلىرى سەرۇك ۋە زىرانى بەرىتانىيە ھاۋپەيمانى ئەمىرىكا ئىشبارە بەۋە دەكات كە لىدان لە ئىراق پىۋىستى بە رەزامەندى ئەنجومەنى ئاسايش نىيە. لەناۋ كۇنگرىسى ئەمىرىكا قىسە باس ھاتۇتە سەر چۇنىتە داگىركردنى ئىراق ۋە رۇبەرۋ بۇۋنەۋە ھەرەشە كىمىيەۋى ئىراق!

لە ناۋ ئەم فەزايەدا يە كە ھەفتە رابردوۋ لە لەندەنى پائىتەختى بەرىتانىيە كۆبۈنەۋە يەكى ئۇپۇزىسىۋن لە لايەن ژمارەيەك لە كۇنە ئەفسەرانى سوپاى ئىراق ۋە بە ئامادەبۇۋنى ئەمىر ھەسەن مامى مەلىك ئەبەللا مەلىكى ئوردون، بەسترا كە لەۋ كۆبۈنەۋە يەدا شەرىف بن ەلى ھىسەن لە پاشماۋەى بىنەمالەى مەلەكىەتى ئىراق بەشداربۇۋ، كەنەلەكانى راگەياندىن ەرەبىش بە گىرگىيەۋە مامەلەيان لەگەل ئەۋ كۆبۈنەۋە يەدا كىردو، كەنالى ئاسمانى (الجزيرة) ش دوچار چاۋپىكەۋتنى لەگەل شەرىف بن ەلى دا ۋەكو شەخسىەتى ئۇپۇزىسىۋنى ئىراقى جىنشىنى سىدام ساز كىرد.

لەۋ كۆبۈنەۋە يەدا نزار خەزرجى بەپىئى رۇۋىكردنەۋەى ئامادەبۇۋان، بەھۋى نەبۇۋنى پاسپۇرتەۋە نەيتۋانى بەشدار بىت ئەۋەى جىگىت ئامازبۇۋ كىردنە نۇپنەرانى ئەمىرىكا ۋە بەرىتانىيە بە ئاشكرا لەم كۆبۈنەۋە يەدا نەبىنران، بەلام ئامادەبۇۋنى ئەمىر ھەسەن ۋە ئىبرازكردنى شەرىف بن ەلى لە بىنەمالەى مەلىكى پىشۋى ئىراق كە لە ھەمان بىنەمالەى ھاشىمىەكانى ئوردون، لە كاتىكدا باس لەۋە دەكرى كە ئوردون بىرپارە لە نەخشەى ئەمىرىكا بۇ گۇرپىنى سىستەمى ھوكم لە ئىراقدا ۋەكو ۋولتېكى ەرەبى ۋە دراۋسى ئىراق ھاۋكارى ئەمىرىكا بىكات، ئەۋە دەردەخات كە سىنارىۋى لىدانى ئەمىرىكا لە ئىراق نىكتىر بۇبىتەۋەۋە ئوردون ۋولتە ەرەبىيەكانىش بىانەۋى كە لەم كارۋانە جى نەمىن.

گومان لەۋەدا نىيە كە سەرجەم نەخشەى ئەمىرىكا بۇ ئالوگۇرى رۇمى بەھس بەقەدەر سەرە دەرزىيەك پەيۋەندى بە ھاۋست ۋە ئومىدەكانى خەلكى سىستەمىدەى ئىراق ۋە نىيە كە زىاتر لە 30 سالە لەژىر بارى ئىستىبادى ۋە ھىشانەى ئەم رۇمەدا ژيان دەگوزەرىن ۋە ھەر جۇرە تروسكايىيەكى نازادى ۋە مافە سەرەتايىيەكانىان لىكۇزىنراۋەتەۋەۋە شەپۇلى كۇمەلكۇزىيان بۇ بەرى دەخەن ۋە لەسەر دەرىپىنى بچۇكتىن نارەزايەتى لە زىندان توند دەكرىن ۋە لە سىدارە دەدرىن ۋە زىمانىان دەبىردى ۋە تاد. ئەمىرىكا دەيەۋى بەھس ۋە سەدامىكى جەۋكراۋ دەستەمۇى خۇى لەسەر دەسلەپتە بىت، بۇيە خەرىكى پلانداشتنە كە چۇن جەماۋە بىكارىگەر بىكات لە ھەر ئالوگۇرىكى سىياسى لە ئىراقدا، چۇن دەستكارى پايەكان ۋە ئۇرگان ۋە دەزگانى دەسلەپتە ئىستىبادى ۋە بىرۇكراسى نەكرى ۋە بە چەند تەئىدىلىكى روالەتى ۋە رىكارانە لەم دەزگايانەۋە لە جىگاۋ رىگاۋ تاۋانبارەكاندا ۋەكو ھاتنەدى ئومىدى دەيان سالەى خەلك دەرخۋاردىان بەدات. بەلام ئەم كۆبۈنەۋە يەى كۇمەلىك كۇنە ئەفسەرى پىشۋى سوپاى درندەى بەھس كە تا ئەنشىكان ۋەكو نزار خەزرجى ھاۋرىيان بەخۋىنى خەلكى نازادىخۋازى ئىراق سوۋرە، شتىك نىيە بىجگە لە ەرزكردنى كاللى خۇيان بۇ مۇشتەرى ۋە نىشاندىان ئامادەى خۇيان ۋە ئاستى تۋانايىيان بۇ خەزمەتكردنى نەخشەى سىياسى ۋە

سەربازی ئەمریکا. هەلبەت ئەوەی که ئایا ئەمریکا ئەو خزمەتەیان لی وەر دەگریت بەستراوەتەو بەوەی که تا چ رادەیهک له نه‌خشە‌ی ئەمریکادا ئەتوانن رۆلێک بگێرن.

بێگومان ئەو ئەگەرە سیاسییە که له لایەن ئەمریکاو بۆ جێ‌خستنی سیاسەتی خۆی بەرامبەر رژیمی عێراق زیاتر ئیحتمالی عەمەلی بوونی هەیە ئەوەیە که ئەمریکا پەلاماری سەربازی عێراق بدات و داگیری بکات، وە لەم رێگایەو بواری گۆرینی رژیم یان ئالوگۆر له دەسە‌لاتدا فەراهم بکات، چونکه صدام حسین و رژیمی بەعس بە ئاسانی تەسلیمی ئەو ناین که دەست بەرداری دەسە‌لاتی سیاسی بین. بۆیە ئەم جۆرە کۆبوونەوانە‌ی کۆنە ئەفسەران‌ی رژیم و عەرزکردنی خزمەتگوزارییان بۆ ئەمریکا، ناتوانن بێجگە له راکردن بە‌دوای سێبەری نه‌خشە‌کان‌ی ئەمریکا زیاتر شتیکی دیکە بیت.

بە‌لام ئەوەندە‌ی دە‌گەریتە‌و سەر ناسیۆنالیزمی عەرەب و دە‌ولە‌تە عەرەبیەکان له‌پە‌یوە‌ند بە هە‌لویستیان له‌ لیدانی عێراق، بە تاییبە‌تی هیرشی زە‌مینی و داگیرکردنی عێراق، که تا ئیستا رە‌زامە‌ندی‌یان نیشان نە‌داوە، دوای ئیسپات بوونی بێ‌توانایی و زە‌لیلی‌یان بە‌رامبەر بە پشتیوانی راستە‌خۆی ئەمریکا بۆ ئیسرائیل و کوشتاری خە‌لکی فە‌له‌ستین بە بیانوی دژایە‌تیکردنی تیرۆرە‌و، که بارودۆخە‌که بە‌رەو ئە‌و دە‌چێ بە قازانجی ئیسرائیل و بە‌ زیانی فە‌له‌ستینیەکان یە‌کلایی بیتە‌و، زیاتر بە‌ و ئاقارە‌دا دە‌روات کە‌بە وەرگرتنی ئیمتیازیکی شکلی بۆ ناسیۆنالیزمی عەرەب و چارە‌سە‌ریکی نی‌و‌ناچلی مە‌سە‌له‌ی فە‌له‌ستین، لە‌بە‌رامبەر لیدان له‌ عێراقدا بێ‌دە‌نگ بن و تە‌نانت هە‌ول بە‌دن بۆ ئە‌وە‌ی هە‌موو شتیکیان له‌ دە‌ست دە‌رنە‌چێ خۆشیان له‌ گە‌ڵ نه‌خشە‌که‌ی ئەمریکادا بگۆنجین. بە تاییبە‌تی بە‌هۆی ئە‌وە‌ی که هێشتا ئە‌وروپا و روسیا له‌ و بارودۆخە‌دا نین که نه‌خشی جدی و یە‌کلاکەرە‌ویان هە‌بیت له‌ دیاریکردنی هاوکیشە‌ سیاسی و سە‌ربازیە‌کان‌ی رۆژە‌لاتی نا‌و‌راستدا. بە‌ بروای من بە‌ش‌داریکردنی ئە‌میر حە‌سە‌ن لە‌م کۆبوونە‌و‌ه‌یه‌ی ئە‌فسە‌ران‌ی عێراقدا گۆشە‌یه‌که له‌م هە‌ولە‌ی ناسیۆنالیزمی عەرەب و دە‌ولە‌تە عەرەبیەکان بۆ ئە‌وە‌ی له‌ دە‌ره‌و‌ه‌ی نه‌خشی ئە‌واندا ئالوگۆریک له‌ دە‌سە‌لاتی سیاسی عێراقدا پیک نە‌یە‌ت که ببیتە‌ مایە‌ی کیشە‌ و سە‌ریە‌شە‌ بۆیان.

بە‌لام بە‌ نێ‌سبە‌ت خە‌لکی عێراقە‌و ئە‌م کۆبوونە‌و‌ه‌یه‌ و کۆبوونە‌و‌ه‌کان‌ی دیکە‌ی ئۆپۆزسیۆنی بۆ‌ژوازی عێراق و بە‌ند و بە‌ستە‌کان‌یان له‌ گە‌ڵ ئەمریکا و هە‌ولە‌کان‌ی ناسیۆنالیزمی عەرەب و ولاتە عەرەبیەکان بۆ‌پاریزگاری کردن له‌ بە‌رژە‌و‌ە‌ندی ناسیۆنالیزمی عەرەبی له‌ عێراق و پیلان و چا‌و‌ب‌رینە‌کان‌ی دە‌ولە‌تانی بۆ‌ژوازی دراوسێ‌ی عێراق له‌ بردنی بە‌شی خۆیان له‌م نه‌خشە‌یه‌ی ئەمریکادا، هە‌موو ئە‌مانە له‌ سەر پێ‌شیلکردنی بە‌رژە‌و‌ە‌ندی و پاشە‌کشە‌کردن بە‌ ئومید و ئاوات و ئامانج و هە‌ولە‌کان‌یان بۆ ئازادی و یە‌کسانی و رزگاریبوون له‌ دە‌سە‌لاتی وە‌حشیانە‌ی رژیمی بۆ‌ژوا ناسیۆنالیزمی بە‌عس دە‌چیتە‌ پێ‌شە‌و‌ه‌ و پیلانیکی هە‌مە‌لایە‌نە‌یه‌ بۆ پێ‌شگرتن بە‌ هەر جۆرە ئیرادە‌ن‌واندن و هاتنە‌مە‌یدانیکی سیاسی خە‌لکی کریکار و مە‌حرومی عێراق بۆ نه‌خشان‌دنی ئایندە‌ی سیاسی و ئابوری‌یان.